

Publikácia je súčasťou projektu VEGA č. 2/7015/22

© Slavistický kabinet SAV
Edited by © Ladislav Kačic

Panská 26, 813 64 Bratislava
Tel./Fax: 00421-2-54418359
e-mail: lacok@juls.savba.sk

Grafická úprava: Marek Ivančík
Sadzba: Slavistický kabinet SAV
Tlač: Tlačiareň Dóša, s. r. o.

Konferencia sa uskutočnila s podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky
a v spolupráci so Slovenskou muzikologickou asociáciou

ISBN 80-967722-8-7
Printed in Slovakia

Obsah / Inhalt

Úvodom	7
Zum Geleit	9
Peter Ruščin Estetické a hudobnoštylové špecifiká spevníka <i>Cantus Catholici</i>	11
Ästhetische und musikstilartige Spezifiken des Gesangbuches <i>Cantus Catholici</i>	
Elena Krasnovská České predlohy a ich odraz v jazyku duchovných piesní spevníka <i>Cantus Catholici</i>	23
Tschechische Vorlagen und ihre Widerspiegelung in der Sprache der Kirchenlieder im Gesangbuch <i>Cantus Catholici</i>	
Vlastimil Dufka SJ <i>Cantus Catholici</i> (1655): liturgické a teologické aspekty.....	43
<i>Cantus Catholici</i> (1655): liturgical and theologicas aspects	
Gizela Gáfriková Niekoľko poznámok k problému literárnohistorickej analýzy spevníka <i>Cantus Catholici</i>	61
Einige Bemerkungen zum Problem der literarhistorischen Analyse des Gesangbuches <i>Cantus Catholici</i>	
Ladislav Kačic <i>Cantus Catholici</i> a dobová liturgická prax na Slovensku.....	67
<i>Cantus Catholici</i> und die zeitgenössische liturgische Praxis in der Slowakei	
Franz Karl Praßl Das österreichische katholische Kirchenlied im 17. Jahrhundert: Gesangbücher - Funktion – Repertoire	83
Rakúska katolícka duchovná pieseň v 17. storočí: spevníky – funkcia – repertoár	
Piotr Tarlinski Katolícka piesň kościelna w języku polskim w pierwszej połowie XVII wieku	97
Das katholische Kirchenlied in polnischer Sprache in der 1. Hälfte des 17. Jahrhunderts	
Pál Richter Die ungarischen gedruckten Gesangbücher des 17. Jahrhunderts.....	115
Tlačené maďarské spevníky 17. storočia	

Edo Škulj	
Starejše katoliške pesmarice na Slovenskem.....	125
Die älteren katholischen Gesangbücher in Slowenien	
Jana Skladaná	
Jazyk katechizmov a piesní ku katechizmu v <i>Cantuse Catholici</i>	133
Die Sprache der Katechismen und Katechismuslieder im <i>Cantus Catholici</i>	
Marta Hulková	
Duchovné piesne vo Vietorisovej tabulatúre a v spevníku <i>Cantus Catholici</i> (1655).....	141
Kirchenlieder in Tabulatura Vietoris und <i>Cantus Catholici</i> (1655)	
Jurij Medvedyk	
Рецепція словацького канціонала <i>Cantus Catholici</i> (1655 р.) в українській паралітургічній творчості другої половини XVII – XVIII ст. (до проблеми дослідження).....	155
Rezeption des slowakischen Gesangbuches <i>Cantus Catholici</i> (1655) im ukrainischen paraliturghischen Schaffen der 2. Hälfte des 17. Jh. und im 18. Jh. (zur Forschungsproblematik)	
Peter Žeňuch	
Cyrilské mariánske paraliturgické piesne vo svetle pútnickej tradície medzi Východom a Západom.....	167
The Cyrillic Marian Paraliturgical Songs in the Light of Pilgrimage Tradition Between the East and the West	

Úvodom

V dňoch 25.-26. septembra 2002 sa v Bratislave uskutočnila konferencia „Cantus Catholici a duchovná pieseň 17. storočia v strednej Európe“. Konferencia bola jedným z výstupov grantového projektu Slavistického kabinetu SAV „Cantus Catholici (1655) – prvý slovenský katolícky spevník (kritické vydanie)” (projekt VEGA č. 2/7015/22). Tím pozostávajúci z odborníkov z oblasti muzikológie, jazykovedy, literárnej vedy, historiografie i teológie – samozrejme, nielen zo Slavistického kabinetu, ale aj z ďalších pracovísk – pripravil v rámci projektu rukopis moderného kritického vydania jedného z najvýznamnejších prameňov slovenskej kultúry. Tento projekt nadväzuje svojím spôsobom na vedecké vydanie prvého slovenského prekladu Biblie, tzv. Kamaldulskej Biblie, ktoré pripravili pracovníci Slavistického kabinetu SAV a ktoré vyšlo v sérii „Biblia Slavica“. Na konferencii sa zúčastnili aj odborníci mimo pracovného tímu, sformovaného na pôde tohto pracoviska, a to nielen zo Slovenska, ale aj zo zahraničia. Ako to však často býva, z rôznych príčin sa na podujatí nemohli zúčastniť všetci pozvaní, ani všetci tí, ktorí by boli chceli do Bratislavy prísť. Účasť zahraničných i ďalších domácich kolegov však bola pre riešiteľov grantového projektu veľmi inšpirujúca. Porovnanie výsledkov domáceho hymnologického výskumu so susednými krajinami prinieslo mnohé nové konkrétne poznatky k širšiemu kontextu prvého slovenského tlačeného katolíckeho spevníka a veríme, že bolo inšpirujúce obojstranne. Pre členov pracovného tímu prinieslo toto porovnanie viaceré nové podnety na riešenie konkrétnych problémov pri ďalších redakčných prácach na pripravovanom vydaní. Problematika duchovnej piesne si vyžaduje nielen dôsledný interdisciplinárny prístup (o čo sa snaží aj uvedený pracovný kolektív), ale je aj typickým javom, ktorý „nepozná hranice“ a ktorý je – napriek jazykovej rôznosti – v tom pravom zmysle slova medzinárodný. Problematika duchovnej piesne 17. storočia na Slovensku, v Čechách, Rakúsku, Poľsku a Maďarsku je veľmi príbuzná, aj konferencia ukázala, že tu existujú mnohé spoločné problémy. Celkom novým prvkom je v našom prípade „otvorenie sa“ smerom na Východ, k duchovnej paraliturgickej piesni byzantského obradu nielen na Slovensku, ale aj na Ukrajine. Možno je už podľa doterajších výsledkov určitým paradoxom skutočnosť, že v minulosti cirkev západného a východného obradu spájalo v hudbe viac než dnes.

Spevník Cantus Catholici je naozaj významnou pamiatkou slovenských dejín – jazyka, literatúry i hudby, duchovného života vôbec. Veríme, že kritické vydanie bude užitočnou pomôckou nielen pre ďalší vedecký výskum, ale aj pre prax. Súčasťou konferencie bola aj sv. omša v kaplnke sv. Ladislava Primaciálneho paláca, na ktorej si všetci účastníci – s výdatnou podporou scholy bratislavského konzervatória (pod vedením zbormajstra Dušana Billa) – nielen sami overili životnosť piesní z Cantusu Catholici, ale osviežili sa aj duchovným slovom dvoch kňazov-kolegov, aktívnych účastníkov konferencie. Je potešiteľné, že na konferencii sa zúčastnilo aj mnoho mladých ľudí so živým záujmom o zanedbávanú a dodnes často nesprávne často chápanú problematiku duchovnej piesne.

V tomto zborníku uverejňujeme príspevky v jazyku, v ktorom odzneli na konferencii. Pre lepšiu komunikáciu a zrozumiteľnosť pripájame stručné resumé. Do obsahovej stránky textov sme nezasahovali, kvalita obrázkov zodpovedá dodaným predlohám.

Vďaka patrí všetkým, ktorí sa akýmkoľvek spôsobom pričínili o bezproblémový priebeh podujatia, ako aj Bachovej spoločnosti na Slovensku za finančnú podporu tohto zborníka. Osobitná vďaka patrí prof. Franzovi Karlovi Praßlovi, súčasnému prezidentovi Medzinárodnej hymnologickej spoločnosti (IAH). Jeho zasvätené úvodné slová, napríklad o spevníku ako o „zrkadle doby“ (speculum aevi), sa – dúfajme – dostatočne vryli do pamäti viacerým účastníkom konferencie. Pre ďalší hymnologický výskum na Slovensku to môže byť len veľmi užitočné.

Editor